

Sygn. akt: I C 250/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tadeusz Trojanowski
Protokolant:	sekretarz sądowy Anna Szpręgiel

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2018 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa B. D. (1)

przeciwko B. S.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. oddała powództwo;
2. odstępuje od obciążenia powódki kosztami;
3. przyznaje adwokatowi E. P. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach wynagrodzenie w kwocie 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych, podwyższonej o stawkę podatku od towarów i usług, za reprezentowanie powódki w postępowaniu jako pełnomocnik z urzędu.

SSO Tadeusz Trojanowski

Sygn. akt I C 250/16

UZASADNIENIE

Powódka B. D. (1) wniosła pozew o nakazanie pozwanej B. S. złożenia oświadczenia woli, którego treścią jest przeniesienie własności nieruchomości opisanej w pozwie w związku z odwołaniem przez nią darowizny i o zasądzenie kosztów procesu. Na uzasadnienie żądania podała, że strony w 1995 roku zawarły umowę darowizny, mocą której powódka wraz z mężem podarowała pozwanej udział wynoszący połowę zabudowanej nieruchomości. W ocenie powódki zachowanie pozwanej w postaci braku pomocy w chorobie, braku opieki, utrudniania codziennej egzystencji, obrażania oraz uniemożliwiania korzystania z części wspólnych nieruchomości, nacechowane jest rażąco niewdzięcznością. Wskazała nadto, że córka przewiozła ją do szpitala psychiatrycznego pomimo braku wskazań do hospitalizacji.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu. Zakwestionowała przyjętą wartość przedmiotu sporu. Zarzuciła niedochowanie rocznego terminu dla odwołania darowizny, albowiem zgłoszona przez powódkę rażąca niewdzięczność pozwanej w postaci braku opieki miała się ujawnić w okresie hospitalizacji powódki w (...) w B. od 22 października 2013 roku do 12 listopada 2013 roku. W dalszej kolejności argumentowała, że zawsze zgłaszała gotowość pomocy matce, zaopatrywała ją w niezbędne środki

medyczne, odwiedzała jej podczas hospitalizacji. Wskazała, że powódka często nie informowała o hospitalizacjach, zbywając wszelkie próby kontaktu. Powódka prowokuje sytuacje konfliktowe, a jej zachowania groziły uszkodzeniem pieców.

Postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 134 975,00 zł i stwierdził swą niewłaściwość rzeczową, przekazując sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach.

Na rozprawie w dniu 29 listopada 2018 roku strony podtrzymały dotychczas prezentowane stanowiska. Pełnomocnik pozwanej wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w stawce dwukrotnej, z uwagi na zawilość sprawy.

Sąd ustalił:

W dniu 6 lutego 1995 roku B. D. (1) i jej mąż M. D. (1) umową darowizny zawartą w formie aktu notarialnego darowali córce B. D. (2) (obecnie S.) udział wynoszący połowę zabudowanej nieruchomości położonej w gminie G. obręb G. przy ul. (...), składającej się z działki (...) o powierzchni 0,1131 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Jednocześnie a pozwana ustanowiła na rzecz darczyńców dożywotnią i bezpłatną służebność polegającą na korzystaniu przez nich z całego parteru w przedmiotowym budynku.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 3 października 2005 roku, sygn. akt II Ns 1162/03 spadek po zmarłym w dniu 12 maja 1996 roku M. D. (1) nabyła powódka oraz pozwana w udziałach po 1/2 części każda.

Strony są skonfliktowane od kilkunastu lat. Od 2013 roku konflikt nasilił się. Do konfliktów i nieporozumień między stronami, a także między powódką a mężem pozwanej i jej córką, dochodziło na tle zamknięcia drzwi do piwnicy, zaboru kluczy do skrzynki pocztowej oraz od bramy wjazdowej. W okresie od 25 czerwca 2013 roku do 20 września 2015 roku w miejscu zamieszkania stron odnotowano 11 interwencji Policji, związanych z awanturami oraz zakłócaniem ciszy nocnej. Podczas awantur sąsiedzi słyszą obie strony, jednak pierwszym głosem był głos powódki. Padały wówczas wyzwiska w stronę pozwanej. Powódka wielokrotnie wzywała Policję, także podczas zorganizowanego grilla z okazji urodzin pozwanej. Powódka została dwukrotnie ukarana mandatem za nieuzasadnione wezwanie patrolu Policji, między innymi za zgłoszenie interwencji dotyczącej braku ogrzewania jej pokoju, podczas gdy w pomieszczeniu tym było ciepło. Dzielnicowy odmówił założenia niebieskiej karty rodzinie powódki wobec braku ustalenia przesłanek do jej założenia. Powódka jest również skonfliktowana z większością sąsiadów. Inicjatorem wszczynanych kłótni była powódka.

Powódka jest osobą starszą i schorowaną. Przeżyła operację mastektomii oraz raka trzonu macicy. W związku z rakiem trzonu macicy powódka była hospitalizowana w (...) w B. od 22 października 2013 roku do 25 listopada 2013 roku. Posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności datowanym od 28 sierpnia 2000 roku do 31 lipca 2018 roku, z symbolem przyczyny niepełnosprawności (...). W okresie od lutego do czerwca 2014 roku powódka była poddawana chemioterapii.

Powódka korzystała z pomocy sąsiadki A. B. przy odbieraniu wyników badań, transporcie do szpitala, poradni i na konsultacje, wykupie leków oraz opiece. Nie prosiła córki o pomoc, gdyż w jej przeświadczeniu w 2014 roku córka się jej wyrzekła. Zdarzało się, że powódka nie informowała pozwanej o swoich hospitalizacjach. A. B. odebrała powódkę ze szpitala podczas przebywania pozwanej na wyjeździe majówkowym. Po przekazaniu przez A. B. informacji o operacji powódki, pozwana jeździła do matki do szpitala.

Pozwana zamknęła drzwi do piwnicy, gdyż powódka paliła w piecu śmieciami, co skutkowało uwalnianiem się toksycznego dymu oraz groziło uszkodzeniem pieca, dla którego niezbędne jest odpowiednie paliwo. Schody do piwnicy są strome i niezabezpieczone poręczą. Pozwana obawiała się o bezpieczeństwo powódki. Dnia 3 lutego 2014 roku powódka uszkodziła drzwi do piwnicy, by wejść po ziemniaki. W następstwie interwencji Policji oraz Pogotowia Ratunkowego powódka została przewieziona do Szpitala (...) w T.. W następstwie badania powódki odmówiono przyjęcia jej na oddział. Zalecono przyjmowanie leku K., którego powódka nie zażywała.

Pismem z dnia 14 listopada 2014 roku powódka złożyła pozwanej oświadczenie o odwołaniu darowizny, uzasadniając że obdarowana wykazała się rażącą niewdzięcznością względem niej, gdyż ubliża jej, nie wspomaga w chorobie, nie zapewnia opieki, wszczyna awantury oraz umieściła ją w Szpitalu (...) w T.. Pozwana nie zwróciła przedmiotu darowizny.

W listopadzie 2015 roku pozwana wystąpiła do Sądu Rejonowego w Gliwicach z wnioskiem o objęcie powódki leczeniem psychiatrycznym bez wymaganej zgody. W toku postępowania w sprawie o sygnaturze akt IV RNs 779/15 powódka została poddana badaniu psychiatrycznemu, w efekcie którego nie stwierdzono u niej choroby psychicznej, zaś rozpoznano organiczne zaburzenia osobowości. Postanowieniem z dnia 3 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił wniosek o umieszczenie powódki w szpitalu psychiatrycznym bez wymaganej zgody.

Pozwana dorobiła pilota do bramy wjazdowej i wydała go powódce. Naprawiła również niedziałający dzwonek do drzwi niezwłocznie po otrzymaniu kartki z informacją od lekarza K. K., że nie mogła się z tego powodu dostać w dniu 12 marca 2015 roku do powódki. Pozwana robiła dla mamy zakupy zgodnie ze wskazaniem podanymi na sporządzonych przez powódkę karteczkach. Pozwana zrobiła remont przedsiionka domu. Zdemontowano stare szafy oraz popękaną boazerię. Wstawioną dużą szafę przesuwaną, z której korzysta także powódka. Pozwana reguluje wszelkie opłaty za dom i media.

Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2014 roku odmówiono wszczęcia dochodzenia w sprawie o przestępstw znęcania się psychicznego i fizycznego, gróźb karalnych oraz zniszczenia mienia na szkodę B. D. (1), argumentując że brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstw. Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach w sprawie o sygnaturze akt IX Kp 755/14 nie uwzględnił zażalenia powódki i utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

(dowody): umowa darowizny z 6 lutego 1995 roku k. 4-5; wydruk z księgi wieczystej k. 6-10; pismo powódki z dnia 14 listopada 2014 roku wraz z dowodem nadania i potwierdzeniem odbioru k. 11; dokumentacja medyczna dotycząca powódki k. 13, 17, 45-51; wydruk dotyczący leku K. k. 52; dokumentacja fotograficzna k. 53-116; pisma powódki k. 14-15; zaświadczenia lekarza k. 119,120; zaświadczenie Policji k. 16; dokumentacja fotograficzna k. 43-116; informacja z Komisariatu Policji w K. k. 30 akt o sygn. IV RNs 779/15; postanowienie Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 3 listopada 2016 roku wraz z uzasadnieniem k. 299-301; dokument opinii sądu psychiatrycznej k. 302-305; dokumenty załączone do akt sprawy o sygn. IX Kp 755/14; wniosek i protokoły rozpraw z dnia 14 stycznia 2016 roku i 29 lutego 2016 roku załączone do akt sprawy o sygn. IV RNs 779/15; protokół zeznań świadka A. B. złożonych w dniu 24 marca 2016 roku k. 75 akt o sygn. IV Rns 779/15; orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 372; odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 29 stycznia 2015 roku w sprawie o sygn. akr IX Kp 755/14 wraz z uzasadnieniem k. 398-400; zeznania świadka A. B. k. 333-334; zeznania świadka P. P. k. 356-357; zeznania świadka I. R. k. 357-358; zeznania świadka K. R. k. 358-359; zeznania świadka J. W. k. 376-377; zeznania świadka B. W. k. 377-378, zeznania świadka M. D. (2) k. 393-394; przesłuchanie powódki k. 414-416; przesłuchanie pozwanej k. 416-417).

Powyższe ustalenia faktyczne zostały poczynione w oparciu o wskazany materiał dowodowy. Dowodom z dokumentów Sąd dał wiarę, albowiem ich prawdziwości ani autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron. Nie budziły one również zastrzeżeń ze strony Sądu. Dowody z zeznań świadków oraz z przesłuchania pozwanej Sąd uznał za wiarygodne, były bowiem logiczne, spójne, nie zawierały wewnętrznych sprzeczności, wzajemnie się uzupełniały oraz nie były sprzeczne z dowodami w postaci dokumentów. W ocenie Sądu nie ujawniły się żadne przesłanki podważenia wiarygodności zaprezentowanych przez świadków relacji. Świadcowie, jako osoby niezainteresowane konkretnym rozstrzygnięciem przedmiotowej sprawy, nie mieli żadnego interesu w składaniu tendencyjnych zeznań. Sąd miał przy tym na uwadze, że wiedzę o braku chęci pomocy matce świadek A. B. czerpie z informacji przekazywanych jej przez powódkę. Jednocześnie świadek kategorycznie wskazała, że „podczas awantur słycać obie strony” oraz że po przekazaniu wnukowi powódki informacji o operacji powódki, pozwana jeździła do niej do szpitala. Sąd przyznał walor wiarygodności przesłuchaniu pozwanej jedynie w części, w której jej twierdzenia znajdowały pokrycie w relacji pozwanej oraz świadków.

Sąd pominął dowody z zeznań świadków M. P. oraz P. B. wobec ich wycofania.

Sąd oddalił wnioski o przesłuchanie świadków: ordynatora A. D., P. B., funkcjonariuszy Policji, lekarza T. S., lekarza K. K., albowiem okoliczności, na jakie miałby zostać przesłuchani ww. świadkowie były już przedmiotem innych dopuszczonych dowodów, a nadto nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy.

Sąd zważył:

Powództwo, jako nieuzasadnione, podlega oddaleniu.

W przedmiotowej sprawie bezspornym było, że strony zawarły umowę darowizny, a następnie powódka pisemnie odwołała darowiznę. Spór sprowadzał się do faktu ziszczenia się „rażącej niewdzięczności” w rozumieniu art. 898 § 1 k.c.

Strona powodowa nie wykazała, że ziszczyły się przesłanki do żądania zwrotu przedmiotu darowizny. W sprawie o zwrot przedmiotu darowizny to na stronie powodowej spoczywa obowiązek udowodnienia istnienia przesłanek wymienionych w art. 898 k.c., uzasadniających odwołanie darowizny. Skoro bowiem powódka opierała żądanie zwrotu na fakcie dokonania darowizny i dopuszczenia się rażącej niewdzięczności względem darczyńcy, to powinna była te okoliczności udowodnić (art. 6 k.c.).

Stosownie do treści art. 898 k.c., darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. W myśl art. 900 k.c., odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Z kolei art. 899 § 3 k.c. stanowi, że darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Pojęcie „rażąca niewdzięczność” nie ma definicji kodeksowej. Na gruncie stosowania powołanych przepisów utrwalilo się stanowisko, zgodnie z którym za rażąca niewdzięczność uznać można tylko zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo przeciwko majątkowi darczyńcy, naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności. Nie każdy spór i nie każdy objaw zachowania sprzecznego z wolą darczyńcy uzasadnia twierdzenie o dopuszczeniu się przez obdarowanego rażącej niewdzięczności. Wskazuje się, że odwołanie darowizny na tej podstawie uzasadnia takie zachowanie obdarowanego, które cechuje się znacznym nasileniem złej woli kierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Pod pojęcie rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy niezamierzone, popełnione w uniesieniu, czy rozdrażnieniu, wywołanym być może zachowaniem samego darczyńcy. Warunkiem prawa odwołania darowizny jest, aby obdarowany dopuścił się względem darczyńcy takiego zachowania, które w świetle istniejących reguł moralnych i prawnych świadczy nie tylko o niewdzięczności, ale o kwalifikowanym jej stopniu (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 czerwca 2015 r. LEX nr 1793897, I ACa 12/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 czerwca 2015 r., I ACa 182/15, LEX nr 1746803, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., I CSK 556/13).

Konkludując powyższe, należy podkreślić, że powódka nie wykazała żadnego zachowania (zaniechania) po stronie pozwanej, które można by kwalifikować jako „rażąca niewdzięczność” względem powódki, uzasadniającą żądanie zwrotu darowanego udziału we własności nieruchomości. Podkreślenia wymaga, że przy rażącej niewdzięczności nie chodzi o zwykłe konflikty, ale o rozmyślne działanie mające charakter zamierzonych nieprzyjaznych aktów. Materiał dowodowy w sprawie nie daje żadnych podstaw do wnioskowania o zamierzonym skrzywdzeniu powódki działaniem pozwanej, polegającym na celowym odgradzaniu jej od pomieszczeń budynku czy braku opieki. Wprawdzie niektóre z

zachowań pozwanej, polegających na awanturach z matką były naganne, jednak - biorąc pod uwagę ich źródło i postać, w jakiej się przejawiały - nie można przypisać im cech rażącej niewdzięczności. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne niewykraczające poza zwykłe konflikty życiowe, rodzinne. Noszą je natomiast zachowania, które – oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego – muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I CSK 278/11). Co prawda każda darowizna wytwarza szczególny stosunek etyczny między darczyńcą a obdarowanym, wyróżniający się moralnym obowiązkiem wdzięczności, nie sposób jednak przyjąć w sposób uniwersalny, ażeby wyrazem tej wdzięczności miał być brak jakichkolwiek sytuacji konfliktowych, wyłącznie z powodu otrzymanego przysporzenia majątkowego. Niespełnione oczekiwania powódki co do określonego rozwoju zdarzeń są natomiast prawnie irrelevantne dla przesłanek z art. 898 k.c.

W ocenie Sądu zachowanie pozwanej nie wyczerpało opisanych wyżej znamion rażącej niewdzięczności. Powódka dopatrywała się jej w tym, że pozwana nie świadczyła jej pomocy oraz wniosła o orzeczenie przymusowego leczenia psychiatrycznego. Okoliczności te nie mogły być uznane za przejaw szczególnie nagannego nastawienia pozwanej wobec powódki, zmierzającego do dokuczenia jej, którego charakter i stopień nasilenia uzasadniałyby uznanie je za rażąco niewdzięczne, godzące w fundamentalne dobra darczyńcy takie jak życie, zdrowie, dobre imię, godność. Powódka nie wykazała natomiast, aby bierna postawa pozwanej w zakresie sygnalizowanej przez nią potrzeby wsparcia w czasie choroby oraz złożenie ww. wniosku były przejawem złej woli z jej strony, nakierowanej bezpośrednio na dokuczenie powódce lub też doprowadzenie do pogorszenia jej sytuacji życiowej. Przeczą temu twierdzenia samej pozwanej oraz zeznania przesłuchanych świadków, którzy zgodnie wskazywali na poprawny stosunek pozwanej do matki. Niewątpliwie powódka odczuwa pokrzywdzenie, jednakże nie wynika to z zachowań pozwanej, będących przejawem rażącej niewdzięczności. Sąd nie znalazł w zachowaniu pozwanej świadomego unikania opieki nad powódką, chęci utrudniania jej normalnej egzystencji ani świadomego dążenia do wyrządzenia jej szkody. Odczuwane przez powódkę krzywdy czy przykrości są nie są efektem zamierzonych działań. Sąd miał nadto w polu widzenia zachowanie darczyńcy, które mogło prowadzić do uniesienia bądź rozdrażnienia. Znamiennym jest nadto, iż ewentualne niewykonanie przez pozwaną jakichś ustaleń, poczynionych ustnie przez strony przed zawarciem umowy darowizny, nie stanowi przejawu rażącej niewdzięczności obdarowanego względem darczyńcy w znaczeniu kodeksowym.

W świetle powyższych okoliczności Sąd nie znalazł podstaw do uznania oświadczenia powódki o odwołaniu darowizny na rzecz córki za złożone skutecznie, co uzasadniałoby wydanie orzeczenia sądowego zastępującego oświadczenie woli pozwanej o zwrotnym przeniesieniu darowanych udziałów we własności nieruchomości i z tych względów oddalił powództwo na podstawie art. 898 § 1 k.c.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 102 k.p.c., uznając że w sprawie zachodzi szczególny wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążenia powódki kosztami procesu, gdyż powódka jest starszą schorowaną osobą, a w ocenie sądu obciążenie powódki kosztami-wbrew oczekiwaniom pełnomocnika powódki wyrażonym na ostatniej rozprawie- nie wpłynęłoby pozytywnie na relacje stron.

W oparciu o treść § 8 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu należało przyznać na rzecz adwokata E. P. kwotę 3600 zł, podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług, za reprezentowanie powódki w postępowaniu jako pełnomocnik z urzędu. Nie ma przesłanek do zasądzenia wyższych kosztów, gdyż sprawa nie była skomplikowana pod względem prawnym bowiem opierała się na analizie jednego przepisu- art.898 kodeksu cywilnego, okoliczności faktyczne najpełniej przedstawiła sama powódka bez udziału pełnomocnika w „piśmie do Prezesa Sądu”(k.368-371) a pełnomocnik nie przedstawiła tych wywodów w formie pisma procesowego.

SSO Tadeusz Trojanowski